

NOTES SOBRE SALVADOR GALMÉS I EL LULLISME

P. Rosselló Bover

SALVADOR GALMÉS: UN NARRADOR O UN LULLISTA?

La personalitat de Salvador Galmés i Sanxo (Sant Llorenç des Cardassar, 1876-1951) ha transcendit sobretot per la seva dedicació a la narrativa. Però, en canvi, ha restat quasi oblidat el seu treball d'impulsor del lul·lisme a Mallorca, labor molt lloable i meritòria. Els crítics de la nostra literatura l'han considerat un "narrador frustrat", tot tenint en compte la brevetat de la seva obra narrativa. Molt sovint s'ha pensat que la dedicació al lul·lisme n'era la causa culpable. Així, per exemple, Josep M. Llopart diu que "*Mossèn Galmés fou un home que va sacrificar-ho tot, àdhuc les seves extraordinàries facultats d'escriptor, a una tasca que s'havia imposat amb voluntat heroica: l'edició de les obres de Ramon Llull*"¹.

Certament em sembla que vàrem perdre un gran narrador. Però també és veritat que la tasca que Galmés féu, tot editant i promocionant l'obra de Llull, no té preu. Les dues labors alhora no eren possibles i ell n'escollí una: la que va creure més necessària i important per a la nostra cultura. Pens que la renúncia a l'escriptura de creació no s'ha de valorar exclusivament com el resultat d'una frus-

tració personal. I no ho crec perquè Galmés va tenir motius suficients per frustrar-se com a lul·lista i, en canvi, va seguir endavant fins que no li bastaren les darreres forces del seu cos. Si rebutjà la narrativa i decidí dedicar-se al treball científic, fou perquè elegí entre el seu desig personal i les necessitats del seu poble. Galmés va renunciar a ser un novel·lista per tal que la nostra pàtria disposàs del llegat de l'intel·lectual més universal que ha donat. Es a dir, escollí amb una modèstia absoluta i amb un esperit desinteressat, tot deixant a un costat els afanys i les il·lusions pròpies.

També em sembla que Salvador Galmés no va valorar força la seva obra de ficció. Quan treballava en l'edició dels textos de Llull en català, pensava que estava realitzant una tasca transcendental per al nostre poble, com es desprèn dels seus escrits. En canvi, no ocorria el mateix amb la seva narrativa. Al capdavant, Galmés sols va rebre l'empenta dels premis dels Jocs Florals —que en aquells anys ja començaven a manifestar símptomes de decrepitud— pel seu treball literari. *Flor de Card*², primerament publicada com a fulletó, constitueix l'únic llibre de creació que va veure imprès com a tal (i reimprès a la vellesa). La resta foren contes dispersos en periòdics o revistes de l'època. La seva novel·la *Encaixant*³, que per l'extensió resulta considerable,

(1) LLOPART, Josep Maria: *La literatura moderna a les Balears*. Ed. Moll, Mallorca 1964, Col. "Els treballs i els dies", 2 p. 119.

(2) *Flor de Card* s'edità per primera vegada al "Folletí del Sóller" entre el 16 de juliol de 1910 i el 6 d'abril de 1911, amb alguna interrupció. Poc després fou publicada per la impremta de La Sinceridad de Sóller en 1911. La segona edició es féu en 1949 a l'Editorial Moll, Col. "Les Illes d'Or", 36.

(3) *Encaixant* és el títol de la refundició de *Fugacitats* i de *Somnis Trencats* publicada al "Sóller" com a fulletó entre el 2 de maig i el 12 de setembre de 1914. *Fugacitats* havia estat publicada a la "Il·lustració Catalana" (núms. 305-307) en 1909. En 1976 fou editada a la revista "Lluc" amb l'ortografia normalitzada. *Somnis trencats* es publicà a "Lectura Popular" (núm. 102), i es reedità posteriorment dins *Novel·letes rurals* (Ed. Moll, Palma 1953) i *La dida i altres narracions* (Ed. Moll, Palma 1976).

tampoc no arribà a publicar-se mai com a llibre. En canvi, Galmés va trobar-se amb un ambient i una situació més adients per a la tasca lul·liana, com veurem després.

Gabriel Janer Manila ha parlat del condicionant que suposava per al nostre escriptor la seva condició de sacerdot:

*"L'escriptor llorenç havia arribat a comprendre que no era possible (les estructures socials ni eclesiàstiques no li ho haurien permès, tanmateix) assumir el risc d'escriptor del poble amb la plenitud que potser li hauria agradat i, lentament, a partir de 1911 —any en què emprèn la direcció de l'edició de l'obra lul·liana—, anirà decantant-se de cap a l'erudició i al treball científic"*⁴.

Josep M. Llopart participa de la mateixa tesi:

*"Salvador Galmés va ser víctima dels condicionaments que dins l'àmbit social insular patia tot escriptor i dels que li imposava la pròpia condició de clergue. Uns condicionaments que fins a cert punt el frustraren i l'induiren a autoanul·lar-se, gairebé, com a creador de literatura"*⁵.

En resum, resultava més lògic i adequat que un capellà de principis de segle es dedicàs a estudiar Ramon Llull que no pas a escriure novel·les. Però no crec que aquest fos l'únic factor. Potser ni tan sols fou el més important. La gran quantitat d'eclesiàstics d'aquest moment dedicats a la literatura ho desment. Hi havia també altres condicionants molt forts de distinta índole. Per exemple, el rebuig de la novel·la, com a gènere, en bloc, que es posa en marxa amb la nova estètica Noucentista. **Alan Yates**⁶ assenyala que amb aquest moviment la novel·lística entra en una crisi que dura fins al 1925. Galmés escriu les seves obres més madures entre el 1911 i el 1928. És a dir, els seus anys de major plenitud literària coincideixen, més o menys, amb els

de la crisi de la narrativa. El gran enemic dels noucentistes és la Natura, el Caos, la Vida. Precisament aquells elements que caracteritzen l'obra galmesiana. Sols el conte troba en aquests anys una certa sortida, ja que és el gènere que es pot apropar més a la poesia, a l'arbitrarietat. Galmés gairebé sols publica contes, tot abandonant l'aventura de la novel·la llarga. Generacionalment, pertanyia al mateix grup que Llorenç Riber, Maria Antònia Salvà, Miquel Ferrà... Però la seva obra és diametralment distinta de la d'aquests, la placidesa dels quals contrasta amb la concepció violenta de la vida i del camp en Galmés. El nostre autor no podia ser assimilat pel corrent noucentista, o per la seva versió mallorquina, i per això va anar abandonant l'escriptura de creació.

No he trobat cap referència a conflictes motivats per la seva dedicació a la narrativa. Endemés, pensant-ho bé, hi ha al fons de la seva obra un sentit cristià que no fa incompatible la seva obra amb el sacerdocí. Sols tenc notícia de l'anècdota —significativa, però que no és res més que una anècdota— que, segons conta el mateix **Gabriel Janer**⁷, Francesc de B. Moll havia escrit en certa ocasió que era una llàstima que no es notàs més la condició eclesiàstica en les narracions de l'escriptor de Sant Llorenç. Però això, ben mirat, no implica res definitiu.

En canvi, la seva vida de lul·lista és ben plena de desencisos i problemes que li amargaren la vida fins als darrers anys. No estic d'acord amb l'afirmació segons la qual Galmés va deixar la literatura per poder dur una existència tranquil·la, cosa que contradiu l'esdeveniment potser més amarg de la seva biografia: això és, el llarguíssim plet amb mossèn Antoni M. Alcover, que durà des del 1919 fins al 1923. Es tracta, com diu **Francesc de B. Moll**, d'una *"llarga, enutjosa i escandalosa querella que havia amargat quatre anys de la vida de dos benemèrits treballadors de les nostres lletres. Molt benemè-*

(4) **JANER MANILA, Gabriel**: *Les frustracions de Mossèn Galmés*. "Cort", núm. 775, Palma 29 d'octubre - 5 de novembre 1976, p. 22.

(5) **LLOPART, Josep Maria**: *Sobre la narrativa de Salvador Galmés*. "Els Marges", núm. 3, Barnagener 1975, p. 98.

(6) **YATES, Alan**: *Una generació sense novel·la?* Ed. 62, col. "Llibres a l'abast", 122, Barcelona 1975.

(7) **JANER MANILA, Gabriel**: *Salvador Galmés, escriptor del poble*. "Lluc", núm. 659, Palma, maig 1976, p. 4 (116).

rits, però tots dos exemplars extraordinaris d'hommes geniüts i forts de morro"⁸. De totes maneres, aquesta no fou l'única dificultat amb què es trobà el nostre lul·lista. Com ell mateix explicava en 1934, els entrebancs a l'hora de prosseguir la feina d'editar Ramon Llull seguiren essent molt grans:

*"L'any 1923, fets lamentables m'obligaren a seguir jo sol la feixuga tasca. Em vaig trobar privat d'una gran partida de col·laboradors morals, i totes les subvencions oficials em foren negades, exceptuant la de la nostra Diputació provincial, que no fallà malgrat la forta impugació que hi feren"*⁹.

I majors encara foren en la postguerra, quan, mancat de forces per la vellesa i de tota col·laboració oficial per part del nou règim, Galmés intentà prosseguir inútilment el seu treball.

Finalment, per acabar de demostrar la importància del lul·lisme en el nostre autor, voldria exposar unes dates cronològiques. Tant l'obra lul·liana com la narrativa s'inicien amb un mateix text: la *Descripció de l'arribada y entrega del cadavre del B. Ramon Llull*, de l'any 1899. D'aquesta manera, podem considerar que el lul·lisme de Galmés dura uns cinquanta anys, és a dir, pràcticament fins a la seva mort. En canvi, l'obra narrativa tan sols té una durada de vint-i-nou anys, ja que no es perllonga més enllà de 1928. Amb això no vull dir que l'obra lul·liana sigui més important que la creativa, sinó que Galmés fou primer un lul·lista i després un narrador i que la seva personalitat intel·lectual no es pot entendre sense considerar ambdós vessants.

CONTEXT CULTURAL: EL NACIONALISME

Com he dit abans, la figura de Ramon Llull atreu el nostre escriptor des de la seva primera obra. Sens dubte, durant la primera meitat del segle XX

hi va haver un ambient propici a l'estudi i la devoció religiosa al nostre beat. Els romàntics, tots ells homes assenyats, giraren l'esguard cap a l'Edat Mitjana i trobaren l'obra de Llull, representació del màxim esplendor del nostre passat nacional. Jeroni Rosselló, un poeta romàntic mallorquí, publicà en l'any 1859 l'obra poètica del Mestre amb uns criteris no gaire científics ni ortodoxos. Aquest treball fou continuat per Mateu Obrador i Bennàsser, "el primer gran lul·lista contemporani que aplica en aquest camp d'estudis criteris rigorosament científics. D'aquí que les seves edicions de textos de Ramon Llull siguin encara fonamentals"¹⁰. Entre Obrador i Galmés encara trobam una multitud de noms d'intel·lectuals dedicats —o, millor, "afeccionats"— al lul·lisme. La major part dels "escriptors" del moment tingueren alguna relació amb aquesta escola, si bé molt sovint els treballs d'aquests tenen molt de desitjable. Si Miquel Ferrà no hagués estat destinat a Barcelona com a bibliotecari, possiblement hauria enllestit els volums següents de l'obra de Ramon Llull en català. Nogensmenys, Ferrà sols treballà en un d'aquests toms i fou Galmés qui el rellevà. D'aquesta manera, con diu Joan Pons i Marquès, "mossèn Galmés és l'hereu directe i universal de don Mateu Obrador, el primer lul·lista científicament preparat, del qual pot haver indubtablement recollit el mètode, l'ordre, l'amplitud d'horitzons, la minuciositat i l'arborat entusiasme per la causa comuna"¹¹.

Però pensem que autors com Antoni M. Alcover, Miquel Costa i Llobera o Llorenç Riber —gairebé podríem esmentar tots els eclesiàstics lletraferits de l'època— escriuen sobre Llull o estan relacionats amb la seva difusió. Això ens fa creure que el lul·lisme arrelà sobretot en la clerecia d'idees "renaixentistes" o nacionalistes, la qual cosa resulta ben lògica ja que en Llull veien la defensa de la ideolo-

(8) MOLL, Francesc de B.: *Un home de combat (Mossèn Alcover)*. Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1962, Col. "Les Illes d'Or", 79-80, p. 240.

(9) GALMÉS, Salvador: *L'edició de les obres originals*. "La Nostra Terra", núms. 80-82, Mallorca, agost-octubre 1934, p. 409.

(10) LLOMPART, Josep Maria: *La literatura moderna a les Balears*, p. 74.

(11) PONS i MARQUÈS, Joan: "El Nostre Lul·lista", dins *Art i Cultura*. Ed. Moll, Palma de Mallorca, 1978, p. 157.

gia cristiana alhora que el savi més gran del nostre país. Pensem en el pes que hauria pogut tenir la canonització del beat, objectiu principal del lul·listes del moment. En tot cas sembla evident que hi ha una relació molt directa entre el moviment lul·lià i el nacionalisme conservador. Un dels llibres que tingueren un major ressò —després ho analitzaré en detall— fou *La Tradició Catalana*, de Josep Torras i Bagues, on es teoritzava un nacionalisme o regionalisme tradicionalista i catòlic. Com diu Josep Massot i Muntaner, "*El Seminari resultà un planter de mallorquinisme sobretot a partir del bisbe Campins*"¹². Quan aquest inicià el seu bisbat l'any 1898, Antoni M. Alcover i Miquel Costa i Llobera eren al seu costat. S'ha d'assenyalar la importància de la labor didàctica d'Alcover sobre els joves seminaristes, ja que —com diu Damià Pons, tot referint-se a Llorenç Riber— "*aquells deixebles adolescents reberen l'impacte de les seves creences i participaren del seu entusiasme en les empreses que anava impulsant*"¹³. Campins reformà els plans d'estudi del Seminari, i hi introduí càtedres de Llengua i Literatura i d'Història de Mallorca. Endemés, instituí el Certamen Científico-Literari, concurs en què Galmés fou premiat dues vegades (en 1899 i 1900). Les publicacions de caràcter religiós en català eren afavorides i promocionades pel bisbe. Aquest ambient es mantingué fins al 1915, any en què Pere Joan Campins i Barceló va morir. Els bisbes següents, en canvi, seguiren una política no tan clara i molt menys favorable a la nostra llengua.

Les idees nacionalistes impregnen tota l'obra lul·lística de Salvador Galmés. Les podem trobar fàcilment, formulades amb una claretat absoluta. L'amor a la nostra nació es pot observar a distints nivells: tant quan es refereix a Mallorca, als nostres personatges o a la nostra història, com quan

esperona les autoritats o la nostra societat perquè treballin en favor de l'edició de l'obra de Lluï. Endemés, aquestes afirmacions són corroborades per l'actuació pública de Galmés durant tota la seva vida. Cal tenir en compte que desconexem realment les seves idees socials i polítiques. Els crítics que han estudiat la seva narrativa hi han vist l'obra "*d'un escriptor del poble*"¹⁴. Efectivament, ens bastarà recordar *La dida* o *El pica-calderes* per adonar-nos que l'autor està de part dels més febles i pobres. Però l'ideari social de Galmés sempre es correspon amb el concepte cristià de justícia. En canvi, si examinem els principals esdeveniments culturals catalanistes ocorreguts a Mallorca abans de 1936, hi trobam molt sovint la seva presència. Potser més que "un escriptor del poble", Galmés fou un treballador i un lluitador incansable de la nostra pàtria. Massot i Muntaner resumeix així les seves principals actuacions públiques:

"...sabem que l'Ajuntament de Palma, durant la guerra civil, retirà la subvenció per a l'edició de les obres de Lluï, amb gran disgust de Galmés. Galmés era "sospitós" de catalanisme: el 1916, adreçà a Antoni Maura —juntament amb altres escriptors mallorquins— una protesta pel seu assentiment a la comunicació de l'Acadèmia al Ministre d'Instrucció sobre la qüestió de les llengües (...); el 1917, intervingué en el nou setmanari "La Veu de Mallorca", de to "francament nacionalista", al dir de Joan Estelrich (...); el 1918, un article d'"El Heraldo de Madrid" l'esmentà —al costat d'Antoni M. Alcover, Miquel Costa i Joan Quetglas— entre les "personalidades" que formaven el nacionalisme mallorquí (...); el 1936, signà el "manifest" als catalans" ..."¹⁵.

Cal afegir la col·laboració en el *Diccionari* d'Alcover des dels primers moments com a secre-

(12) MASSOT i MUNTANER, Josep: *Església i societat a la Mallorca del segle XX*. Ed. Curial, col. Bibl. Cultura Catalana, 28, Barna 1977, p. 77.

(13) PONS i PONS, Damià: *Els orígens ideològics i culturals de Llorenç Riber*. "Lluc", núm. 699, Palma, setembre-octubre, 1981, p. 5 (149).

(14) Vid. JANER MANILA, Gabriel: *Salvador Galmés, escriptor del poble*. Op. cit.

(15) Op. cit., p. 63-64.

tari i en la tasca de recollir mots ¹⁶. Baldament no fos un dels principals impulsors i col·laboradors, la seva presència em sembla ben remarcable. També és ben significativa la seva participació en la fundació del grup de "L'Espurna", societat d'interessos nacionalistes que en 1900 presentà un candidat a les eleccions municipals de Palma, votacions en què aconseguí un rotund fracàs ¹⁷.

Però el que crec més significatiu és que signàs la "Resposta als catalans" en 1936, document amb què els intel·lectuals mallorquins varen contestar als seus col·legues del Principat, tot fent prova de fidelitat a la unitat de la nostra llengua, la nostra cultura i la nostra pàtria. Aquest document, segons Massot, creà molts de problemes als signants una vegada començada la guerra i, després, durant la postguerra. En aquest període Galmés provà de continuar la tasca d'investigació i d'editor de Llull, però en la més absoluta soledat. Massot creu que el silenci fou la resposta de Galmés a la nova situació anticatalanista. D'aquesta manera, per no haver-se doblegat davant les noves "circumstàncies", com ferien tants d'altres, la seva vida intel·lectual acabà en una total frustració.

De totes maneres, pareix ésser que Galmés, en un principi, esperava una actuació més proteccionista cap a la nostra cultura per part del règim de Franco. La seva frustració en tot cas ja havia començat abans, durant la República. En 1938, en un acte celebrat a Cura dia 21 d'agost en homenatge a Ramon Llull, tot commemorant el 25è. aniversari de la instal·lació dels franciscans en aquest monestir, Galmés deia aquestes paraules:

"Si 28 años de labor en la heredad de Ramon Llull me dan derecho a pedir algo en nombre

de sus devotos y admiradores, yo ruego, Autoridades dignísimas, a Sus Excelencias, que me dejen interpretar su presencia en este acto no solo como un homenaje, sino también como un desagravio a nuestro Beato. En plena euforia de la malhadada "república de trabajadores" coincidieron los centenarios del nacimiento de Ramon Llull y de la muerte de Maimónides. La España sectaria rindió tributo oficial a la memoria del judío cordobés, pero ni oficial ni extraoficialmente se asoció a ningún homenaje al cristiano mallorquín. Permitidnos pues, Excelencias, que veamos, en vuestra presencia, una reparación de aquella injusticia" ¹⁸.

Aquests mots podrien semblar els d'un col·laboracionista, però s'han de considerar com els d'un home que estimava sobretot la seva cultura i la seva llengua. No degué tardar molt a comprendre que aquella "presència" no tenia el més mínim valor i que estava en un error absolut. Quan s'acabaren totes les subvencions i no va poder prosseguir la tasca d'editor, Galmés es va adonar de quina era la situació real. Llavors ja no hi havia altra sortida més que el silenci.

Finalment, voldria apuntar algunes de les relacions entre l'obra de Galmés i *La Tradició Catalana*, de Josep Torras i Bages. Aquest era un dels llibres que es regalaven en el *Certamen Científico-Literario*. Galmés, per la seva importància, l'havia de conèixer. Torras dedica bastant d'interès a l'estudi de la personalitat de Llull i de la seva obra, endemés d'altres autors i personatges, com el rei Jaume I, que també és estudiat per Galmés. Les anàlisis del bisbe de Vic coincideixen en molts d'aspectes amb les de Galmés. Així, per exemple, Torras i Bages destaca la tasca de Ramon Llull en fer

(16) Galmés, juntament amb Jaume Pasqual, fou secretari en la tasca del *Diccionari...* (Vid. "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana, tom I, núm. 1, desembre 1901, p. 11). Endemés, també col·laborà en la recerca de paraules en el *Diccionari català-llatí*, d'A. Nebrija (Vid., p. 12), i en la recerca de paraules del llenguatge vivent pertanyents a l'ofici de la fusteria (recordem que d'al·lot Galmés havia estat aprenent de fuster) i dels molins (Vid. núm. 2, gener 1902, p. 23).

(17) Vid. PONS i PONS, Damià: *L'Espurna: un projecte d'actuació política de la intel·lectualitat mallorquina*. "Mayurqa", Palma gener-desembre 1978-79, pp. 93-99.

(18) Galmés, Salvador: *Irradiaciones del B. Ramon Llull*. "El Heraldo de Cristo", núm. 348, octubre 1938, p. 382.

del català un "mitjà adequat (...) que fos capaç d'expressar dignament els més amagats fets de la consciència racional i els conceptes més alts referents a la divina Substància" ¹⁹; Galmés ampliarà aquesta idea, i altres, en l'estudi *Ramon Llull plasmador del nostre idioma* ²⁰. Torras pensa que "Llull tingué la desgràcia d'haver escrit en català", ja que "si fos escriptor francès o castellà, se'l tindria en tot Europa (sic) per la primera figura del món romanesc" ²¹. Galmés també pensa el mateix:

"I és un sarcasme lloar la gran figura de Ramon Llull, la de més relleu cultural de tota l'Edat mitjana, la que ens connecta amb Europa, i no conèixer-lo ni fer-lo conèixer a ca seva mateix" ²²

ALGUNES VALORACIONS DE LA PERSONALITAT DE RAMON LLULL

És en la valoració de la figura del Beat on podem trobar els principals motius de Salvador Galmés per dedicar-se al lul·lisme. Els objectius de la seva tasca lul·liana foren els de fer conèixer al nostre poble aquests valors que ell tant admirava del Mestre. Vegem ara quins són els trets que enaltia més i comprendrem millor el perquè d'aquest treball tan feixuc. Vull assenyalar aquí que Galmés no és absolutament original en aquest aspecte, puix que gran part de les seves idees ja les trobam en altres autors.

a) El vitalisme: Sobretot a l'assaig *Dinamisme de Ramon Llull*, però també abans de la *Vida Compendiosa*, Salvador Galmés exalta una qualitat del Mestre: la seva immensa activitat. Aquesta agitació es desplega en terrenys molt diversos: la ciència, la literatura, els viatges, la labor evangelitzadora, etc. Galmés creu que la gran vitalitat lul·liana

concorda amb l'esperit del segle XIII, època d'obres gegantines, de grans croades i pelegrinacions. El motor del seu "dinamisme" és únicament l'amor. Amor que en la juvenesa l'havia impulsat a una vida desordenada, i que, a causa de la seva conversió, fou el principal motiu de tota la seva activitat. La interpretació de Galmés es mou molt a prop del terreny de la psicologia. El cas de Llull li sembla el d'"una sobreexcitació passional, una mena de llibido ingovernable de l'esperit, tesa tothora i alimentada sempre de nous desigs de plaure i fer obsequi a l'Amat" ²³. Creu que aquest raonament és l'únic capaç d'explicar la immensa labor de Llull, menys interpretable si consideram les dificultats de comunicació de l'època:

"Com podia escriure Ramon Llull tan profusament, entre tants de viatges i corredisses, amb tant de moviment, en mig de tanta agitació espiritual? Qui sabés respondre coneixeria tots els secrets de la força d'amor" ²⁴.

Tot contrastant amb el dinamisme, Galmés també considera les etapes de depressió i desconfort, en què és tractat de foll i el seu treball és considerat inútil. Sens dubte, Salvador Galmés ho comprenia bé perquè ell també va conèixer el desànim i el cansament pel treball no reconegut pels altres.

b) La universalitat de Ramon Llull: Galmés no es cansa de repetir que Llull és una figura a l'altura de les més importants personalitats intel·lectuals de l'època:

"Es l'esforç més gegantí i més reeixit dins Europa fins al XVIè segle, amb la sola excepció d'Itàlia amb Dante, avantatjan-lo, encara, en prioritat i en volum, igualant-lo almenys en originalitat i volada, i cedint-li només en l'humanisme i l'artifici artístic" ²⁵.

(19) TORRAS i BAGES, Josep: *La tradició catalana*. Ed. 62 i "La Caixa", col. M.O.L.C., 66, Barna 1981, p. 181.

(20) Rev. "La Paraula Cristiana", núm. 118, Barna, octubre de 1934, pp. 309-329.

(21) Op. cit., p. 201.

(22) GALMÉS, Salvador: *L'edició de les obres originals del Mestre*. Op. cit., pp. 409-410.

(23) GALMÉS, Salvador: *Dinamisme de Ramon Llull*. Edició de l'Associació per la Cultura de Mallorca, Ciutat de Mallorca 1935, p. 15.

(24) Op. cit., p. 40.

(25) Op. cit., p. 56.

En altres ocasions Galmés el compara a Wolfram Von Eschembach, Sant Bonaventura, Chaucer, Cervantes i Camoens. Ara bé, a tots, els avantatja en un fet: l'anterioritat temporal. També parla de l'atracció i de la influència que ha exercit sobre els savis posteriors. Així, esmenta Nicolau de Cusa i els autors de la *Història literària de França*.

La catalanitat de Lluïll és quelcom ben compatible amb la seva universalitat o europeisme. Galmés insisteix en aquesta idea fonamental per al nostre redreçament cultural. Pensa que "el seu pensament integra el pensament de l'Edat mitjana i articula Catalunya —la Catalunya gran— al cos viu de la civilització europea. I aquell pensament no és mort encara: ha informat durant cinc segles les activitats d'una escola, la lul·liana, modesta si voleu però ben nostra, que s'expandí fins a terres germàniques, i ha fet créixer, des de 1480 fins avui mateix, les premses de tota Europa"²⁶.

c) La catalanitat de Lluïll: Emperò el caràcter universal no implica que el Mestre fos català sols per casualitat. Si bé fou un viatger incansable i la seva una intel·ligència europea, la contribució lul·liana a la nostra cultura afirma fortament la seva catalanitat. Perquè, diu Galmés, "si Catalunya —la Catalunya integra del Conqueridor— té un lloc, modest o no, dins la Història de la Filosofia, i un lloc preminent dins la Història de la Literatura, els deu a Ramon Lluïll"²⁷.

La llengua té una funció absoluta a l'hora de provar la catalanitat del nostre escriptor. Perquè Ramon Lluïll "no perd res de la seva universalitat, ans, potser i tot, hi té guanyança, circumscriuint-la dins un cercle nacional, i cap més adient a l'hora d'una renaixença acomplida gràcies al miracle de la llengua, que el tema de l'idioma, del qual fou Ramon Lluïll el primer plastes veritable"²⁸.

Gràcies a la seva obra la nostra literatura no s'obre amb literatura popular, sinó amb obres de filosofia i teologia, la qual cosa, segons el nostre autor, era sumament difícil ja que "calia la genialitat que implica el reeiximent d'un lèxic genuïnament vernacular per a l'expressió de conceptes universalissims"²⁹. En conseqüència, gràcies a ell, "Totes les ciències de llavors, excepte l'alquímia, parlen en català per boca de Ramon Lluïll"³⁰. Igualment ocorre amb tots els gèneres literaris, excepte la història. D'aquesta manera nosaltres, els catalans, tenim un deure amb Lluïll que sols podem pagar si li donam el lloc que li correspon.

Salvador Galmés, en *Dinamisme...*, tot defensant la universalitat i la catalanitat de Lluïll, rebutja l'"espanyolisme" que Menéndez y Pelayo li atribueix. Aquest el compara amb Tostado, Suárez i Lope de Vega, tots ells realment inferiors en qualsevol aspecte o bé absolutament inequívocables. Galmés pensa que "tant té d'espanyol com de francès o d'italià: és un cas únic, una sublimació símbol del caràcter purament i simplement i exclusivament català: tossut, imperialista, nòmada i cosmopolita"³¹.

CATALOGACIÓ DELS TEXTOS LUL·LIANS DE SALVADOR GALMÉS

Per acabar, voldria establir una catalogació dels textos lul·lians de Salvador Galmés que he pogut localitzar. Aquesta classificació sols pot tenir un caràcter provisional, ja que existeix la possibilitat de l'existència d'altres textos sense publicar o que jo desconegui.

En primer lloc, vull destacar la diversitat de tot dels escrits que he reunit. Uns es caracteritzen pel rigor en l'estudi de la cronologia o dels manuscrits. Altres, en canvi, són textos "propagandístics" o d'intenció divulgativa. Molt sovint les diferències es

(26) GALMÉS, Salvador: *Llúntia votiva*. "Almanac de les Lletres", any XIV, Palma, 1934, p. 54.

(27) *Dinamisme...*, Op. cit., p. 57.

(28) GALMÉS, Salvador: *Ramon Lluïll plasmador del nostre idioma*. "La Paraula Cristiana", núm. 118, Barna, octubre 1934, p. 309.

(29) Op. cit., p. 312.

(30) Op. cit., p. 318.

(31) *Dinamisme...*, op. cit., p. 56.

deuen al mitjà o al públic a què anaven destinats: conferències, commemoracions "oficials", introduccions a les Obres Originals del Mestre, comentaris en revistes de filologia, articles en revistes culturals de caràcter general, etc.

El primer text de Galmés, la *Descripció de l'arribada y entrega del cadavre del B. Ramon Lull*³², és un treball d'estudiant en què predomina la imaginació sobre l'erudició. Es basa en unes poques clarícies històriques que desenrotlla i aprofita al màxim, com s'adverteix en una de les seves reedicions:

"L'autor observa que ha fet un treball d'imagi-

*nació aficant-hi les poques notícies històriques qu'ha trobades 'de la mateixa manera que's posen els ossos d'un Dant dins una figura de cera'"*³³.

Aquesta *Descripció*..., per tant, ha de considerar-se com una obra quasi a part de les altres posteriors, ja que és l'única en què es combinen els dos vessants de la seva escriptura, la ficció i l'erudició lul·lística³⁴.

La resta dels textos lul·lians de Salvador Galmés es pot classificar en els grups següents, tot considerant la temàtica i la metodologia emprades:

A) Edicions de textos de Ramon Lull.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU** - escrit a Mallorca & traduït d'aràbic en romanç vulgar devers l'any M.CC.lxxij. Tom IV. (Porta la introducció *El còdex prínceps*, de Salvador Galmés, ps. V-IX). Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1911. Vol. V.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU** - escrit a Mallorca - & traduït d'aràbic en romanç vulgar devers l'any M.CC.lxxij. Transcripció Directa ab facsímils y variants dels més vells manuscrits. Tom V. Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1911. Vol. VI.

Obres Originals del Mestre Ramon Lull. **LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU** - escrit a Mallorca - & traduït d'aràbic en romanç vulgar devers l'any M.CC.lxxij. Transcripció directa confrontes y variants dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Tom VI. Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1913. Vol. VII.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **LIBRE DE CONTEMPLACIÓ EN DEU** - escrit a Mallorca - & traduït d'aràbic en romanç vulgar devers l'any M.CC.lxxij. Transcripció directa confrontes y variants dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Tom VII. Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1914.

(32) GALMÉS, Salvador: *Descripció de l'arribada y entrega del cadavre del B. Ramon Lull*, dins *Primer certamen científico-literario celebrado por los alumnos del Seminario Conciliar de San Pedro día 2 de octubre de 1899*. Palma de Mallorca, 1899, pp. 24-34. Aquest text fou reeditat dins *Brots y fulles. Trossos en prosa escollits per Don Bernat Balle Amengual*, Palma de Mallorca, 1903, pp. 225-231; anys més tard mossèn Alcover el publicà a "La Aurora", núm. 482, Manacor 18-XII-1915, pp. 2-3.

(33) *Descripció*..., edició de 1903, p. 225.

(34) Un tipus d'escriptura semblant és la dels textos *El campanar de la Seu* ("Associació per la Cultura de Mallorca". Quaderm mensual, III i IV, juliol-agost 1923, pp. 44-47 i 62-66) i *En Figuera* ("Almanac de les Lletres", 1926, pp. 106-114). Cap d'aquests dos textos no tenen res a veure amb el lul·lisme.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **LIBRE DE BLANQUERNA**, escrit a Montpeller devers l'any M.CC.lxxxiiij. Transcripció directa amb facsimils, proemi, mostres d'escriptura i variants dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés i Miquel Ferrà. Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1914. Vol. IX.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **LIBRE DE SANCTA MARIA - HORES DE SANCTA MARIA - LIBRE DE BENEDICTA TU IN MULIERIBUS**. Transcripció Directa amb un facsimil, introducció, variants i mostres d'escriptura dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1915. Vol. X.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **ARBRE DE SCIENCIA**, escrit a la ciutat de Roma l'any M.CC.L.xxxv. Transcripció directa amb facsimils, introducció, variants i mostres d'escriptura dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Tom I. Palma de Mallorca, Comissió Editora Lulliana, 1917. Vol. XI.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **ARBRE DE SCIENCIA**, escrit a la ciutat de Roma l'any M.CC.lxxxv. Transcripció directa amb facsimils, introducció, variants i mostres d'escriptura dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Tom II. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1923. Vol. XII.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **ARBRE DE SCIENCIA**, escrit a la ciutat de Roma l'any M.CC.lxxxv. Transcripció directa amb facsimils, introducció, variants i mostres d'escriptura dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Tom III. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1926. Vol. XIII.

Obres Doctrinals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **PROVERBIS DE RAMON**, *Mil proverbis, Proverbis d'ensenyament*. Transcripció directa amb facsimils, introducció i variants dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1928. Vol. XIV.

Obres Doctrinals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. *Libre de Demostracions* qui es una branca de la **ART DATROBAR VERITAT**, escrit a Mallorca devers l'any M.CC.LXXV. Transcripció directa amb facsimils, proemi i variants dels més vells manuscrits per Moss. Salvador Galmés. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1930. Vol. XV.

Llibre de Meravelles. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1931. Tom I.

Llibre de Meravelles. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1932. Tom II.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **ART DEMOSTRATIVA**. *Regles Introductories*. **TAULA GENERAL**. Transcripció directa amb vint figures policromes, proemi i variants per Moss. Salvador Galmés. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans, 1932. Vol. XVI.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **ART AMATIVA - ARBRE DE FILOSOFIA**, *desiderat*, escrits a Montpeller l'any M.CC.XV. Transcripció directa amb sis figures policromes, proemi i variants per Moss. Salvador Galmés, C. de l'Acadèmia de la Història. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1933. Vol. XVII.

Llibre de Meravelles. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1933. Tom III.

Llibre de Meravelles. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1934. Tom IV.

Llibre d'Amic e Amat. A cura de Marçal Olivari i Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1935.

Llibre d'Evast e Blanquerna. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1935. Tom I.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. **L.D. INTENCIO - ARBRE DE FILOSOFIA**

D AMOR - ORACIONS E CONTEMPLACIONS - FLORS - ORACIONS DE RAMON - *Contemplatio Raymundi - Compendiosa Contemplatio*. Transcripció directa amb facsimils, proemi i variants dels millors Mss. per Moss. Salvador Galmés, C. de l'Acadèmia de la Història. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1935. Vol. XVIII.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. RIMS: LOGICA DE GATZEL - *Lo peccat d'Adam - C. noms de Deu - Hores de Nostra Dona - Plant de la Verge - Desconort - Cant de Ramon - Dictat de Ramon i Coment*. Transcripció directa amb notícies preliminars i variants dels millors mss. per Moss. Salvador Galmés i pròleg del Dr. Ramon d'Alòs-Moner. Tom I. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1936. Vol. XIX.

Obres Originals del Il·luminat Doctor Mestre Ramon Lull. RIMS: *Medicina de Peccat - Aplicació de l'Art General - Del Consili - Cantilena*. Transcripció Directa amb notícies preliminars i variants dels millors Mss. per Moss. Salvador Galmés. Tom II. Palma de Mallorca, Diputació Provincial de Balears - Institut d'Estudis Catalans de Barcelona, 1938. Vol. XX.

Llibre d'Evast e Blanquerna. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1948. Tom II.

Llibre d'Evast e Blanquerna. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1954. Tom III.

Llibre d'Evast e Blanquerna. A cura de Salvador Galmés. Barna., Ed. Barcino, 1954. Tom IV.

B) Textos de caràcter biogràfic.

Vida Compendiosa del Bt. Ramon Lull. Palma de Mallorca, 1915.

(Es tracta d'una biografia escrita tot partint de treballs ja clàssics, com els del P. Custurer, el P. Pasqual, etc. El seu origen fou una conferència llegida al "Foment de Civisme" dia 9 de maig de 1915. Abans d'aparèixer en forma de llibre, es va publicar en diversos números del setmanari "Ramon Lull" en 1915, amb el títol de "Vida i Actes del Bt. Ramon Lull").

Viatges de Ramon Lull. "La Paraula Cristiana", 45, Barcelona, vol. VIII, agost-setembre de 1928, pp. 196-225.

(L'havia llegida com a conferència dia 26 de gener de 1927 al Centre Excursionista de Catalunya en un cicle sobre temes medievals relacionats amb els viatges, amb el títol de "Ramon Lull, viatger").

Dinamisme de Ramon Lull. Ciutat de Mallorca, Edició de l'Associació per la Cultura de Mallorca, 1935.

(Potser és el text lul·liàtic més interessant de Salvador Galmés. També fou publicat dins la *Miscel·lània Lul·liana* impresa a Barcelona en 1935, i traduït al castellà per Miquel Batllori amb el títol de *Introducción Biográfica a les OBRAS LITERARIAS*, de R.L., de la B.A.C., Madrid, 1948).

La mort de Ramon Lull. Manuscrit, sense data. (Sembla ser dels darrers anys de la seva vida).

C) Textos de caràcter filològic.

Catàleg d'obres i documents lul·lians a Roma. "Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana", Palma, tom XXIV, maig 1932, núm. 618, pp. 99-108.

Notes de bibliografia lul·liana. "Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana", Palma, tom XXIV, maig-juny 1933, núms. 630-631, pp. 334-336.

Ramon Lull no és l'autor del llibre "Benedicta tu in mulieribus". "Estudis Romànics", Barna, núm. I, Institut d'Estudis Catalans, 1947-1948, pp. 75-88.

També s'han de tenir en compte dues ressenyes:

"Blanquerna". Ressenya de la traducció anglesa d'Allison Peers. "El Correo de Mallorca", Palma, 9 d'octubre de 1926.

Bibliografia. Vita beati Raimundi Lulli, de B. de Gaiffier. "Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana", Palma, tom XXIII, agost 1930, núm. 597, pp. 153-154.

D) Textos de caràcter divulgatiu i propagandístic.

Aquests articles foren escrits amb motiu de les celebracions lul·lianes que tingueren lloc entre 1932 i 1938. A diferència dels escrits anteriors, hi predomina la reflexió sobre la personalitat de Lull, la invitació a participar en els actes commemoratius, l'exhortació a les autoritats a col·laborar en la tasca d'edició del Mestre, etc. No són escrits de caràcter científic. En canvi, són els que ens resulten de més utilitat per esbrinar el pensament de Galmés. En tots hi notam el desencís per la manca d'atenció i d'ajut, tant per part de les autoritats com del nostre poble.

Respostes a una enquesta. Davant el centenari lul·lià. "Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana", Palma, tom XXIV, març-abril 1932, núms. 616-617, pp. 49-52.

Ramon Lull plasmador del nostre idioma. "La Paraula Cristiana", Barna, núm. 118, octubre de 1934, pp. 309-329.

L'edició de les obres originals del Mestre. "La Nostra Terra", Palma, número extraordinari amb motiu de la celebració del VIIè centenari del naixement de Ramon Lull, núms. 80-81-82, agost-setembre-octubre 1934, pp. 407-410.

Llàntia votiva. "Almanac de les Lletres", Palma, any XIV, 1934, pp. 53-56.

Irradiaciones del B. Ramon Lull. "El Heraldo de Cristo", núm. 348, octubre 1938, pp. 380-382.

Mallorca, desembre de 1981.